

АДАПТАЦІЯ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ДО ПРАВА ЄС У СФЕРІ КОРПОРАТИВНИХ ПРАВОВІДНОСИН

Созанська Т. С.

*Студентка 3-го курсу юридичного факультету
ДВНЗ «УЖНУ»*

Актуальність дослідження. 16 вересня 2014 Україна ратифікувала Угоду про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, згідно з якою Україна взяла на себе зобов'язання сприяти зближенню нормативно-правових баз обох сторін, відповідно до встановлених термінів, протягом яких Україна має перенести частину законодавства ЄС на власні закони та запровадити їх.

На сьогоднішній день одним із основних пріоритетів державної політики є забезпечення високих та стійких темпів економічного росту. Для цього потрібно розвинути й гнучке корпоративне законодавство, яке б дало змогу інвесторам здійснювати свою діяльність на території України, а також сприяло розвитку нового бізнесу та його ведення. Саме для цього надзвичайно важливим є запровадження в українське законодавство та правозастосовчу практику європейських стандартів.

Метою даного дослідження є розробка рекомендацій щодо адаптації корпоративного права України до законодавства ЄС, для поліпшення загального інвестиційного клімату в Україні, а також зменшення тіньової частки у бізнесі. Для досягнення поставленої мети в роботі зроблено спробу розв'язати наступні питання: визначити основні тенденції розвитку права компанії ЄС; встановити предмет адаптації корпоративного права України до корпоративного права ЄС; зробити висновки щодо можливих шляхів адаптації до законодавства ЄС.

Об'єктом дослідження є існуючий і перспективний стан корпоративних відносин в Європейському Союзі, а також

євроінтеграційні тенденції в Україні, які характеризуються адаптацією українського законодавства до права ЄС, а саме у сфері відносин пов'язаних із створенням, діяльністю та припиненням господарських товариств.

Методи дослідження. Для кращого розуміння сучасного стану корпоративного права в ЄС та Україні використано історико-правовий метод. Проте, основним методом обрано порівняльно-правовий, який дає змогу зіставити законодавство ЄС і України, для виявлення прогалин у національному законодавстві, які гальмують євроінтеграційні процеси та економічний розвиток країни. Також у даній роботі використано такі наукові методи: логіко-семантичний і формально-юридичний.

Науковий ступінь дослідження: праці Кібенко О. Р., Макарової А. О., а також праці інших науковців у сфері корпоративного права.

Основна частина. Починаючи з 60-х. років 20 ст. корпоративне право ЄС розвивалось у напрямку гармонізації національного корпоративного права країн-членів. Гармонізація здійснювалася шляхом прийняття директив, які потребували впровадження в національне законодавство. Проте, більшість директив ЄС, що були актуальними у період їх розробки та прийняття стали застарілими [1, 12].

До цього етапу регулятивної діяльності ЄС слід віднести: Першу Директиву з права компаній (1968 р.), якою встановлювались вимоги щодо формування єдиного національного реєстру компаній (юридичних осіб), відкритого для громадян; Другу Директиву з права компаній (1977 р.), якою регулювались питання формування та підтримання капіталу компаній; Третю (1978 р.) та Шосту (1978 р.) Директиви, якими встановлювались правила злиття та поділу для акціонерних товариств; Четверта (1978 р.) та Сьома (1985 р.) Директиви щодо звітності товариств; Восьма (1884 р.) Директива щодо аудиту; Одинадцята (1989 р.) Директива щодо філій; Дванадцята (1989 р.) щодо товариств з одним учасником.

Не вдалось ухвалити проекти П'ятої і Дев'ятої Директив, щодо корпоративного управління, оскільки вони отримали опір з боку окремих держав членів ЄС. П'ята Директива зазнала незгоди з боку країн в питаннях участі найманих працівників в управлінні товариством і структури органів управління, однорівневою, як у Великій Британії чи дворівневою органу як у Німеччині. Дев'ята Директива зазнала провалу через несприйняття багатьма країнами німецької концепції окремого правового регулювання

акціонерів і захисту інтересів кредиторів у правовідносинах за участю груп.

Другою хвилею гармонізації права компаній ЄС можна назвати План Дій щодо реформи з корпоративного права. У Плані Дій найбільше увагу зосереджено на транс-кордонних питаннях, а саме до Плану Дій увійшли: Десята (2005 р.) Директива щодо транскордонних злиттів компаній; Директива про права акціонерів.

Аналізуючи сучасні документи та акти Союзу, присвячені вдосконаленню корпоративного права, варто відмітити Конференцію “Європейське право компаній: шлях вперед”, що відбулася у Брюсселі 16-17 травня 2011 року. На конференції було розглянуто питання участі працівників в діяльності компаній, прозорість діяльності компаній, транскордонну діяльність тощо [3, 70].

Отже, корпоративне право продовжує зазнавати змін в Європі. Всі Європейські країни взяли на себе зобов'язання реформувати національне законодавство згідно вимог права ЄС, в тому числі і Україна.

В Україні проблема корпоративного управління виникла з появою на ринку великих корпорацій на межі 19-20 століть, коли почався процес відділення власників від безпосереднього управління корпораціями. На сьогоднішній день корпоративне законодавство України складається з Цивільного та Господарського кодексів, а також з законів України. Наприклад: ЗУ «Про господарські товариства», ЗУ «Про акціонерні товариства» та інші.

Адаптація законодавства України до права ЄС є важливою ціллю державної політики. Цей процес включає:

1. Розробки проектів змін до діючого законодавства.
2. Моніторинг нормотворчої діяльності суб'єктів нормотворчої ініціативи і експертиза розроблених цими суб'єктами проектів законів і інших нормативно правових актів на відповідність до права ЄС.
3. Переклад актів ЄС українською мовою.

Найновішим проектом є «Концепція щодо реформування корпоративного права в Україні» затверджена на засіданні Ради Комітету корпоративного права і фондового ринку Асоціації правників України 20 жовтня 2014 року.

Даний проект містить чітку постановку актуальних проблем корпоративного права, а також наведені шляхи їх розв'язання. Зокрема у концепції розглянуто наступні питання: позбавлення квазі-публічних компаній тягарю публічності; універсальний розподіл компаній на публічні та приватні; корпоративна угода

для залучень інвестицій; особливості регулювання приватних компаній із великою кількістю учасників; вжиття заходів з запобігання рейдерству.

Хоча головно метою цього проекту не є адаптація українського законодавства до права ЄС, але її впровадження дасть поштовх до вищих стандартів, які присутні у законодавстві ЄС.

Існуюча законодавча база у сфері корпоративного права вимагає серйозного доопрацювання, в тому числі і у плані практичного застосування. Такий висновок можна було зробити у ході експертної дискусії, що відбулася в рамках VIII щорічного форуму з корпоративного права (Київ, 24 жовтня 2014 р.). Участь у заході взяли представники профільних державних органів, судді, практикуючі юристи та науковці з корпоративного права, а також представники бізнесу, що дало можливість широко обговорити актуальні законодавчі та практичні питання та поділитися досвідом з колегами [5, 8-9].

На заході також було розглянуто дві рекомендації Ради ЄС – щодо ролі членів наглядових рад та виконавчих органів і щодо режиму оплати їх праці. Обидва документи є обов'язковими до імплементації у найближчі 2 роки [5, 8-9].

Отже, корпоративне право України активно розвивається відповідно до тенденцій, впроваджуються нові законопроекти, концепції щодо його реформування і вдосконалення. Щодо адаптації корпоративного права України до права ЄС, то варто відзначити що цей процес вже на 80 % виконаний, наприклад, минулорічна депозитарна реформа — створення єдиного депозитарію, значно наблизила Україну до інтеграції в міжнародний фінансовий сектор [6, с. 9-10].

Тому, можна зробити висновок, що адаптацію корпоративного права України до права ЄС потрібно проводити не тільки відносно діючих директив ЄС, а відповідно до загальних тенденцій та перспектив розвитку європейського корпоративного права. Таким чином, викладене вище дозволяє надати такі рекомендації, щодо адаптації законодавства України до права ЄС у сфері корпоративних відносин:

1. адаптація повинна проводитися для досягнення певних цілей, а не лише задля схожості законів;
2. при адаптації найважливішим завданням має стати відслідковування сучасних тенденцій та перспектив розвитку корпоративного права ЄС;
3. для ефективної адаптації потрібно використовувати досвід країн-членів ЄС, які також реформують своє законодавство у сфері корпоративних правовідносин, аналіз наслідків дасть

-
- змогу більш чітко розуміти, який саме механізм вдосконалення корпоративного права обрати;
4. проведення порівняльно-правового дослідження права компаній ЄС і законодавством України у цій сфері задля виявлення прогалин і суперечностей;
 5. адаптація має проводитися у відповідності до економічного стану країни, а також зважаючи на соціальний та культурний розвиток;
 6. адаптацію слід проводити з урахуванням особливостей національного законодавства, тобто норми мають бути переважно рамковим і закріплювати базові принципи і стандарти впорядкування корпоративних відносин та залишати їх деталізацію в компетенції національної влади;
 7. адаптація має відповідати загальновизнаним принципам: дотримання прав людини, юридична визначеність, рівність, право бути заслуханим;
 8. чітке розмежування типів компаній та відповідна диференціація правового регулювання;
 9. лібералізація багатьох правил і вимог корпоративного законодавства, підвищення диспозитивності його норм;
 10. створення правової бази для використання нових інформаційних технологій учасниками корпоративних відносин;
 11. заохочення співробітництва між юридичними особами різних країн членів у всіх сферах економічної діяльності.

***Науковий керівник – доц. Котляр Ольга
Іванівна***

Список використаних джерел:

1. Кібенко О. Р. Сучасний стан та перспективи правового регулювання корпоративних відносин: порівняльно-правовий аналіз права ЄС, Великобританії та України: автореферат дис.... доктора юр. наук: 12.00.04 / О. Р. Кібенко – Харків: Страйд, 2006. – с. 39
2. Корпоративне право: курс лекцій / А. О. Макарова.- М.: Валтер Клувер, 2010.- с.226.
3. Передумови, напрями та процес реформування корпоративного права Європейського Союзу // Український часопис міжнародного права.- 2012.- № 3.- С. 69-73
4. Правники пропонують концепцію реформування законодавства у сфері корпоративного права // Вісник АПУ-2014.- № 5.- С. 10-11

-
5. Реформа корпоративного законодавства: АПУ та НКЦПФР провели спільний круглий стіл // Вісник АПУ- 2014.- № 5.- С. 8-9
 6. Conference on European Company Law: The way forward [Електронний ресурс] / European Commission, 16-17.05.2011.- Brussels.- Режим доступу: http://ec.europa.eu/internal_market/company/docs/modern/conference201105/programme_en.pdf
 7. Report of the Reflection Group on the Future of European Company Law, 5 April 2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
http://ec.europa.eu/internal_market/company/docs/modern/reflectiongroup_report_en.pdf